BIJLAGE U

NTG's second year

C.G. van der Laan

May 1990

Organizational

NTG (Nederlandstalige TEX Gebruikersgroep), the Dutch language-oriented oriented TEX Users' Group has existed inofficially since June 1988, and officially since the fall of 1989. The Group currently has 18 institutional members (representing 54 individuals) and some 50 individual members, making the total roughly one hundred members.
Members of the TEX Users' Group regularly receive minutes of the spring and fall meetings, with articles and status reports collected in the appendices, as well as the most recent updates of the membership database. At the meetings, organizational aspects (such as the budget) are discussed. Presentations are also given. Most recently, these included 'Unusual paragraph shapes' by Victor Eijkhout, 'SGML and TeX at Elsevier' by Nico Poppelier and 'Various network aspects' by Johannes Braams. Roughly 40 members are present at each such meeting.

The listserver `tex-nl@hearn` is heavily used for information exchange and asking questions. The fileserver `tex-nl@hearn` contains codes useful to the Dutch-speaking community. The University of Utrecht (the RUU for short) recently made a second (internet) fileserver available to this community. Those wishing to contact the board of NTG can also do it via email number: `ntg@hearn`.

The NTG's first year was characterized by 'getting started' and the second by 'getting organized'. We now face the difficult task of establishing NTG continuity: that is, to get a renewal process going for the election of (two) board members every year, their job being to preserve and stimulate an active NTG. Of course, the real basis for the NTG's life and existence are the Working Groups and individual research. Thus, these activities should continue to be stimulated. Nevertheless, it is important that a structure be established which will continue to provide for 'teaching the teachers'. The TEX Users' Group hopes that also its contacts with other European and international TEX Users' Groups will endorse and strengthen this continuity.

Cooperation with other (European) TEX Users Groups has resulted in:

1. a representative of other Users Groups being invited to the (open) meeting(s) at no (conference and one course) costs,
2. the president of every national or linguistic TEX Users Group being vice-president of the board of directors of TUG (one federative world TEX Users Group, decentralised nationally and linguistically, is strived for),
3. the secretary of every TEX Users Group being member of the other User Groups by default (information exchange is organized),
4. members of one group being considered members of other groups with respect to admission fees for meetings,
5. sharing of know-how (exchange of teachers, speakers etc.).

With respect to TUG, we welcome the realization of the possibility of joint memberships.

Cooperation with the SGML Holland Users' Group has resulted in the SGML-TEX conference, 31 August 1990, and a shared working group. Members of this working group have worked on SGML and TEX with respect to mathematics (C.G. van der Laan of the University of Groningen and D.C. Coleman of Elsevier Science Publishers; J. Grootenhuis of Circe BV, presented a paper at Markup90 in Charleston) and tabular material.

Working group activities

Although we mainly operate in working groups — which help structure discussion and stimulate cooperation — much work has been done on an individual basis. Examples of the latter are the articles 'Unusual paragraph shapes', and 'Typesetting bridge via (plain) TEX,' which have recently been published in TUGboat.

Education

A survey of (local) courses and courseware is maintained. Tools for preparing and maintaining (course) transparencies are in preparation. A set-up of courses has been made for the 'NTG Days,' keeping the idea of worldwide modules in mind. A contribution to Child's discussion of what every module should contain, has been made. Dutch members also teach at other TUG meetings. (E.g. Kees van der Laan held the SGML class (Stanford89), and Victor Eijkhout will give the TEX advanced course at Cork.)

Guidelines for authors

A report (*Journal Style Guidelines*), RC RUG Report 26, has appeared.

PCs

Some evaluation of public domain (PD) MS-DOS programs have been made. An Atari PD set is available upon request. It looks like that this WG will become more active this year, which is very much appreciated. Cooperation with other user groups is bound to be beneficial.

Fonts

A chess font has been developed by Tutelaers (to be published in TUGboat).

NTG Days

The first 'NTG Days,' June 89, was organized by RUU. Roughly 80 people attended. This year the theme is SGML and TEX. It was organized by NTG and SGML Holland. The number of courses, offered during these NTG days, has been increased from 2 to 8, where 5 courses have actually taken place. We now have multi-day courses, as opposed to the one-day courses last year. This year's meeting will be on the 31st of August, with courses being held in the week before and after.

SGML(, TEX . . .)

An introductory paper was prepared and presented at the second SGML Holland seminar (October 89, Amsterdam), and at GUTenberg 90 (May 90, Toulouse). The final version will be presented at Cork90 and the fall NTG meeting (see appendix —SGML (, TEX and . . .)· · ·)— for the printed version.)

Dutch aspects

Various sty.files have emerged for `report`, `article` and `letter`. In addition, articles have been prepared on A4, international LATEX, and Babel. These articles have been submitted to TUGboat.

Communication

Fileservers — `tex-nl@hearn` and RUU's internet server — have been maintained. Problems of what and how (coded?) to store, and how to retrieve, are under study. A floppy distribution service has been started: floppies with information (minutes with appendices) as well as programs (those available on the fileservers) are available, especially to those members who don't have access to electronic mail.

Some opinions

In the last meeting the NTG was urged to pay more attention to Public Relation activities, e.g.: 'helicopter presentations' such as 'What is TEX all about (off the shelf),' and a real survey course on: TEX, LATEX, Metafont, Postscript, SGML and how these are related.

The idea of an NTG-report series has been opted.

Furthermore, attention will be paid to Public Domain PC versions, not so much to develop it ourselves but to get the material, exercise it, and organize dissemination.

BIJLAGE V

Development of DANTE e.V.

Joachim Lammarsch
Computer Center, University of Heidelberg, Germany
(X92@DDURZ1)

June 1990

Introduction

Reading the material I got via distribution mail from TUGboard and the minutes from finance committee I stated some correspondence between TUG with about 4000 members and DANTE e.V. with about 500 members (after 1 year of its existence). During the last several months there has been the question for DANTE e.V., as there has been for TUG, as to which direction the development of the group should go.

Spectrum of users

Who will and shall use TEX/LATEX? If you limit the use to universities, the group of users is small and will decrease more and more, because more and more commercial software with a lot of advertising will set the direction of application for users. That means that you may not wait till the users will come to the university because in most cases then it's to late. A logical consequence is that you have to spread out TEX before students come to university, thus in high schools. Otherwise there is the risk that the current users will die out little by little and no new users will come up. But if a lot of students know TEX/LaTeX from the high schools and universities they will take it with them if they are going to the commercial world.

TEX in high school

There are two reasons why TEX is interesting for schools in Germany. First of all money is the most important factor. German schools have only a small budget for soft- and hardware. So if they can save money by not buying software, they have more money for hardware.

Teachers are interested in TEX for typesetting their papers for education in a good quality (as you may see by the teachers who are members from DANTE e.V.). The problem teaching teachers has been solved by DANTE e.V. in that way, that experienced members agree to give a free introduction to TEX/LATEX in high schools. Thus trained teachers may distribute TEX/LATEX just by using it.

There are as yet no plans to teach TEX/LATEX to students. But in some high schools workshops to students. But in some highschools workshops exist, which use typesetting systems like Word Perfect — why not LATEX?

TEX for the youth

Since TEX is public domain for PCs a lot of persons are interested in it. But for these persons the problem is to get education. That problem may be solved by giving courses for beginners as DANTE e.V. is doing twice a year without fee. Another solution could be to offer courses at night-schools. That is in Germany a payable alternative to high school and university.

TEX in journals

In Germany there are a lot of computing journals which partly have a very high circulation. We should try to get regular columns there to present and discuss TEX/LATEX and related themes to a big audience. Also there is in Germany is one journal where such a column already exists. With another one, DANTE e.V. has contacts and plans to establish such a column.

TEX in TV

By chance some days ago I met the person who is responsible for a series on TV about computer science. This is another area where DANTE e.V. will try to gain a foothold.

Result

It's not necessary to make advertising for TEX and related software like for a soap or a car or TV. But you have to look for the needs of users and fulfil these needs. You have to decide what you want to be: one of a small group of persons who know, understand and use TEX as a wizard (and partly earn a lot of money). Or to be one of a crowd who use and spread TEX. What is better for TEX, its development or the groups which support TEX?

What should be done?

Everyone wants to have the ability to get a version of TEX quick and easily. DANTE e.V. has a listserv on Bitnet, an FTP server on Internet and a mailbox. Besides DANTE e.V. is distributing software via diskettes for free to its members.

Information about what's going on in the TEX world and information for beginners must be available for everyone. DANTE e.V. is publishing quarterly a journal. For members with email access three mailing lists exist: `TEX-D-L` in general for TEX, `TEX-D-PC` for questions concerning TEX on PC, and `TEX-EURO` for support of users in Europe. All the information on these lists is available via diskettes for members who have no email access.

Everyone should have the ability to get immediate help for a problem. Members can call DANTE e.V. for that, and if it's possible the problem will be solved at once. Otherwise the question will be refered to a group of specialists. The second way is for members to ask directly one of the side-coordinators from DANTE e.V. There are for the most important systems and areas side-coordinators in DANTE e.V.

What's about the money?

Organization costs (normally) money! But it's not entirely true. Until now DANTE e.V. was able to manage all its business without own staff. It was possible to find volunteers who are doing all the work.

DANTE e.V. has the support from computing centers (University of Heidelberg, MPI Stuttgart, University of Düsseldorf, University of Stuttgart) and does not have to pay for the use of the mainframe. The mailbox has been made available by the company Breakpoint GmbH (Holzkirchen/Germany) for free.

So it has been turned out that you have either to pay for things or you have to treat to get things for free. DANTE e.V. has got a lot of things for free by negotiation!

BIJLAGE W

GUTenberg '90
Thema: TEX en de Grafische Kunst

C.G. van der Laan

15–17 mei 1990

TEX3.x is essentially about fonts

Samenvatting
- Zusterclubs zijn automatisch lid van elkaar.
- DANTE en GUTenberg 100% gegroeid.
- TUGlib wordt uitgebreid met TEX bibliografie.
Producten/macros
- Zetten commutator diagrammen via LATEX.
- Ook muziek zetten nu via TEX.
- Zetten van (ADA, ...) programmas.
- Zetten van bridge literatuur.
- Voor multilingual TEX3.0 is MLTEX nog nodig.
- TEX in kleur?

1 Algemeen

Als NTG vertegenwoordiger hoefde ik geen deelnamekosten te betalen. De proceedings —GUTenberg cahiers 5— en locale informatie werden aan het begin van de conferentie aan de deelnemers uitgereikt.

Het programma bestond uit:
- ma 14 mei: TEX-EOB vergadering,
- di 15 mei: Workshops en LATEX introductie cursus (parallel),
- wo/do 16-17 mei: Ledenvergadering en de eigenlijke conferentie,
- vr 18 mei: Cursus plain TEX macros (Seroul).

Ik had deelgenomen aan de TEX-EOB vergadering, een workshop en uiteraard de conferentie. Ik heb mijn zegje gedaan in de EOB-vergadering en twee verhalen gehouden: TEX and SGML, en Typesetting bridge via plain TEX.[1]

2 Reizen etc.

's Morgens 13 mei vertrokken naar Parijs. Vandaar aan het eind van de dag doorgereisd naar Toulouse. Donderdagavond 17 mei de nachttrein naar Parijs en de volgende dag doorgereisd naar Garnwerd. Het traject Parijs ⇔ Toulouse heb ik per couchette afgelegd. In Toulouse heb ik, om de kosten te drukken, een goedkoop hotelletje opgezocht. (Hierdoor vermijd je de registratie overhead, en bovendien kun je goedkope hotelletjes niet boeken via de congresorganisatie of 'VVV').

3 TEX-EOB

Deelnemers aan de vergadering: Bernard Gaulle (gastheer en voorzitter), Nelson Beebe (TUG president), Malcolm Clarke (Europese coordinator), Joachim Lammarsch en Luzia Dietsche (DANTE), Philippe Louarn (Editor Cahiers), Olivier Nicole (LATEX docent), nog enige GUTenberg bestuursleden en later Jacques André. Er zijn geen notulen gemaakt.

Wat is er allemaal gebeurd? Vorig jaar in Parijs was de eerste bijeenkomst, vervolgens de happening in Stanford, en, informeler, het weerzien in Karlsruhe, waar o.a. Cork is voorbereid.
Gespreksonderwerpen:
- **Vice-presidents TUG useful?**
  Voorzitters nationale/taal-groeperingen zijn vice-president van TUG (Het nut hiervan wordt m.n. door Bernard erg in twijfel getrokken; ik vind het wel nuttig o.a. doordat de informatiestromen nu structureel geregeld zijn van TUG naar ons. Omgekeerd is het de bedoeling dat wij als TUGboard leden meedenken

[1] Werk in 'progress.' Het bridgeverhaal, in definitieve vorm, verschijnt in TUGboat 11#2. TEX and SGML zal verder uitgewerkt worden – met tabellen en linking — voor de Europese TUG-bijeenkomst in Cork en de NTG najaarsbijeenkomst.

over de TEX Users Groups evolutie. De meningen lagen verdeeld: DANTE en GUTenberg zijn het met elkaar eens, terwijl Malcolm en ik meer op een lijn zitten, een meer cooperatieve attitude hebben. Bernard en Joachim willen meer naar zich toetrekken.)

- **Voordeel leden t.a.v. zusterverenigingen.**
  Leden van een zustervereniging kunnen deelnemen aan de andere bijeenkomsten tegen ledenprijs. (Dit punt was vorig jaar aangestipt en inmiddels de facto door de Europese TEX Gebruikersgroepen geadopteerd. De discussie draait om de houding van TUG jegens de overige groepen.[2] Hierdoor heen loopt het zwevende wederzijdse lidmaatschap. Nelson zou deze beide punten meenemen. De relevantie naar de andere Europese clubs is niet zo groot: in Karlsruhe waren 4 Nederlanders, nauwelijks Fransen (toegegeven het was niet door DANTE georganiseerd); in Parijs was ik de enige Nederlander; idem in Stanford; nu was er nog een Nederlander, n.b. (nog) geen NTG lid; en in Engeland, dit voorjaar, nam Joop van Gent deel, toen wel lid van ukTEXug en (nog) geen lid van NTG. Het effect van deze maatregel is vooral psychologisch. T.a.v. de Europese TUG bijeenkomsten acht ik het meer relevant.
- **Informatie uitwisseling.**
  De zusterverenigingen zijn automatisch lid van elkaar; de Europese coordinator is 'lid' van elke TUG. Dit punt is hier besloten en garandeert o.a. de uitwisseling van informatie.
- **TEX-EOB bijeenkomsten.**
  Ook vonden wij elkaar dit jaar eindelijk in de vergaderfrequentie en -plaats: eenmaal per jaar, en wel op de Europese TUG bijeenkomst, dus in Cork dit jaar. Daarnaast is het natuurlijk helemaal niet verboden om met elkaar contact te hebben en eventueel zaken voor te bereiden.
- **Stand van zaken.**
  Wij begonnen trouwens met het schetsen van elkaars wel en wee sinds vorig jaar.
  Malcolm: ukTEXug heeft nog geen officiele naam. Zijn bestuur ontbeert daadkracht vanwege het staken der stemmen. Hun bijeenkomsten krijgen steeds meer het karakter van een workshop, de laatste was over bibliografieën en indices. De Exeter proceedings zijn uit.
  Kees: zie mijn 'jaarverslag',[3]
  Joachim: DANTE's ledental is verdubbeld.
  Joachim deelde 'Die TEXnische Komödie 1,' uit.[4]
  Cursussen tijdens de DANTE bijeenkomsten zijn zo goed als gratis! (Malcolm en ik vonden dat dat structureel niet vol te houden is en dat het zondigt tegen het principe 'de gebruiker betaalt.' Nu zijn er oneigenlijke geldstromen of vreselijk enthousiaste leden die gratuite willen werken.)
  Gewezen werd op Breitenholers benadering van het meertaligheidsprobleem ('chapter'-probleem). Zijn artikel is of zal verschijnen in TUGboat.
  Overigens, zoals bekend, verzorgt Luzia de Duitse samenvattingen van TUGboat.
  DANTE krijgt er ook een internet server in Stuttgart bij (150 à 200 MByte).
  PR activiteiten via o.a. artikelen in tijdschriften.
  (Een subtiel onderscheid werd gemaakt tussen DANTE leden en de Duitse TEX geïnteresseerden. Tot de laatste categorie behoren o.a. Frank Mittelbach, Rainer Schöpf en Anne Brüggeman-Klein. Stefan von Bechtolsheim?).
  T.a.v. TEX op middelbare scholen was geen nieuws te melden.
  Bernard: GUTenberg is ook drastisch gegroeid, 350 leden nu.
  Zij werken samen met DANTE m.b.t. de fileserver.
  Telkens terugkerende wekzaamheden, nog steeds gedaan door vrijwilligers, zijn: secretariaat GUTenberg, en listserver onderhoud/reviewing, productie cahiers.
  GUTenberg cahiers: 4-maal per jaar.
  Ook zij distribueren PD PC versies. Daarnaast verspreiden zij Ferguson's MLTEX. Een floppy service dus.
  Zij zoeken vrijwilligers voor de redactie van de cahiers en vrijwilligers die als Goeroe, lees vraagbaak, willen optreden.
- **Organisatie.**
  Herstructurering TUG-commissies. Als voorbeeld werd aangehaald: Michael Ferguson's 'Foreign language' volunteering. Er zijn kennelijk twee stromingen. De eerste die zegt (waartoe Nelson, Malcolm en ik behoren) ha prima iemand wil zich ergens voor inzetten, hear hear, en laten wij deze energie zo goed mogelijk benutten, en de tweede die zegt dat er eerst gesproken moet worden over wat gewenst wordt, dat dat vervolgens formeel besloten moet worden (met taakstelling en zo) en dat er dan een commissie verkozen en benoemd moet worden. De angel in dit soort discussies is niet zozeer wie er gelijk heeft — beide werkwijzen hebben hun voor en tegen— maar dat het zo polariserend werkt. Het is veeleer de kunst het enthousiasme levend te houden, verstandig met de energie om te gaan, en die formele structuur te gebruiken die gegeven de omstandigheden het beste is. (Jawel hoor een mondvol, maar hoe doe je dat, hoor ik diverse mensen al zeggen. Welnu, het is dé opgave

[2] Inmiddels is gebleken dat voor de Cork bijeenkomst Europese gebruikersgroepsleden dezelfde korting genieten als TUG leden.

[3] NTG's second year.

[4] Het begint al op een tijdschrift te lijken: Knuth's 3.0 verhaal is er in opgenomen; BibTEX en makeindex bespreking; regel.sty (o.a. voor programma teksten); struct.sty (structuurdiagrammen voor programmeren); TEXPART.BAT (meertalige LATEX documenten); EXPDLIST (een uitbreiding van descriptor omgeving); vergelijking van diverse TEX programmatuur, o.a. de PD versies; MID's The Publisher; diverse aankondigingen, o.a. onze aug conferentie; samenvattingen TUGboat artikelen; en enkele speelse aardigheidjes, zoals TEX-poezie.

van de diverse boards daar goed mee om te gaan.)
Ook werd het verkooppunt van TUG gadgets in Europa bekritiseerd (m.n. dat TUG zonder overleg met betrokkenen, i.e. Europeanen, Peter Abbott daarvoor heeft aangezocht.) Ook hier zit weer wat in, maar ik ontkom niet aan de indruk dat de klagers niet naar het resultaat kijken maar eerder dat zij op zijn minst een vinger in de pap willen hebben. Ik sta achter ReG's benadering om vanaf een of ander betrouwbaar punt in Europa, een set verkoopartikelen langs de diverse bijeenkomsten te laten 'gaan.' Het probleem is echter vrijwilligers te vinden die dit gedegen willen behartigen. (N.b. TUG gebruikt zijn 'personnel' —de betaalde krachten en hun aanhang— hiervoor.)
ReG's 'summit' agenda (Met onderwerpen: Reciprocal membership with TUG, distribution points in Europe for publications and TUG products, helping TEXies in eastern Europe, ...) werd eveneens bekritiseerd, alhoewel duidelijk was aangegeven dat men agendapunten kan indienen.

- **Wandelgangen praat.**
  Malcolm en ik bespraken tijdens een lunch dat het helemaal zo gek niet is te denken aan continentale TUGboats. Waarom zou GUTenberg niet eens een TUGboat kunnen 'maken.' Tenslotte hebben zij een productieprocess tot hun beschikking. Bijvoorbeeld een special issue over meertaligheidsaspecten? Nelson zou ook dit meenemen.
  In discussie met Nelson over de relatie TEX-diroff vertelde hij mij dat het grote probleem met de ...roff programmatuur is dat er noch kennis noch documentatie over de kern is —de auteur ervan is om het leven gekomen bij een verkeersongeluk.

Nelson had enkele velletjes met notities gemaakt, waarvan hij wel degelijk nota zou nemen, en proberen het beste ervan te maken! Ik heb daar wel vertrouwen in, enne ... natuurlijk zijn Keulen en Aken niet op een dag gebouwd. Overigens TUG heeft 3500 leden en de diverse Europese groeperingen hebben er zo'n 1000.

4 Dinsdag 15 mei

Tutorials

De overzichtsverhalen die ik volgde waren erg verbaal, en weinig ondersteund met dias of transparanten. Ondanks de simultane vertalingen —erg duur overigens— ben ik niet gewend de essenties van een verhaal uit zo'n stortvloed van woorden op te pikken. Overigens kwam men niet veel verder dan wat voorbeelden te laten zien en dat het toch eigenlijk allemaal erg complex en een kwestie van smaak was.

Workshop: Profesionele kwaliteit bij het publiceren met PC's

Om de sfeer van de workshop enigszins aan te geven de volgende anecdote. Bij meerkolomsuitvoer viel mij op dat de docenten geen uitlijning hanteerden. Ik vroeg of zij dit als beter kwalificeerden. Zij lieten mij vol trots zien dat als je uitlijnt je dan lelijke en onregelmatige woordafstanden kreeg (met hun XPress tool). Ik was sprakeloos vanwege de verwarring van de gewenste kwaliteit met het haalbare resultaat van het gehanteerde product. Ook inspectie van de proceedings leverde weinig harde criteria op: ja, daar was wel wat teveel wit en de lettertypes van de diverse koppen en subkoppen waren niet harmonieus e.d.

Paneldiscussie: Laugier, le Tallec, Marshall

De paneldiscussie kwam tot geen resultaten noch was de discussie geanimeerd. François Chahuneau, die ik ook al bij Kluwer op de SGML-database bijeenkomst ontmoet had, schetste wel de houding van TEXies die iets moois gerealiseerd hadden: ... terwijl iedereen zich vergaapt aan het resultaat, verdoezelt de auteur hoeveel 'vallen en opstaan' eraan vooraf gegaan is.

5 De conferentie

Na de algemene ledenvergadering, die ik wederom uit beleefdheid niet heb bijgewoond, opende Bernard de conferentie. Hij resumeerde de activiteiten van het afgelopen jaar, zie zijn relaas tijdens de TEX-EOB discussie op de vorige bladzijde.

Nelson Beebe: TUG forward into the '90s

Een overzichtsverhaal (Niet opgenomen in de proceedings, wel heb ik een kopie van zijn transparanten meegekregen).

Bijeenkomsten:

TUG, TEXas, 18?–20 june (met cursussen er omtoe),
JTUG en NTG/SGNL-Holland, 31 aug (met cursussen er omtoe),
TUG in Europe, Cork, 10–13? sept (met cursussen er omtoe),
DANTE, en 9^e bijeenkomst Duitstalige TEX geïnteresseerden, Göttingen, 10–12 oct,
NTG, DEC Utrecht, 20 nov,
DANTE, en 10^e bijeenkomst Duitstalige TEX geïnteresserden, Wenen, 20–22 febr.

TEX3.0 en Metafont2.0

De aanleiding tot verandering was het zetten van meertalige documenten via TEX beter mogelijk te maken. (Uni-lingual hyphenation needed to be fixed, with en passant improved hyphenation of ligatures etc.). Bij gebrek, op korte termijn, van 256 character fonts (en zelfs wat waar precies moet komen in deze tabellen, helaas geen standaard, en dus diversiteit c.q. verwarring) hebben wij nog te maken met problemen met woordafbreking voor geaccentueerde woorden, en i.h.a. met woorden die een commando bevatten. (Zie Ferguson's verhaal.) De goede edities van de boeken zijn: Vol A Computers and Typesetting *ninth printing*, zachte kaft versie TEXbook *Seventeenth printing*.

Samengestelde of virtuele fonts

. . . each character is described by a program in DVI language, allowing positioning, rules and even `\specials`.
Dit maakt het mogelijk om letters met accenten goed te doen, en het lost het probleem op hoe TEX fonts af te beelden op randapparaat specifieke fonts. N.b. Volgens Nelson had implementatie op TEX nivo gemoeten: nu moeten de drivers aangepast worden of er moet een virdvi → dvi geschreven worden.

Metafont naar Postscript

Hij gaf referenties naar werk op dit gebied:
1987 Leslie Carr and Sebastian Rahtz;
1989 Victor Ostromoukhov;
1989 Graham Toal & Graham Asher;
1990 Daniel Berry & Shimon Yanai.

Diverse nieuwtjes

Adobe geeft Type 1 font formaat vrij.
Er is een TUGlib@science.utah.edu server, met faciliteiten analoog aan NETlib, zoals 'who is'. (Andere suggesties: Wat is in welke collectie; Actueel literatuur overzicht (Deze suggesties heb ik met hem besproken, c.q. meegegeven.))
Aanbevolen literatuur: David Buerger(1990?): LATEX for Engineers and scientists; en natuurlijk de boeken van von Bechtolsheim, die nog moeten verschijnen.
BIBTEX1.0 zal hopelijk van de zomer verschijnen.

Ferguson: Het nieuwe tijdperk TEX3.0

Hij gaf aan dat de 90er jaren beheerst zullen worden door:

- meertalige documenten,
- exotische standaard fonts,
- gemakkelijker documentuitwisseling,
- ondersteuning door print industrie.

Nodig zijn: Nieuwe 8-bits fonts (hoelang zullen deze op zich laten wachten?), nieuwe drivers, algemene de facto acceptatie door wijdverbreid gebruik, universele LATEX stylen.
Tekortkomingen TEX3.0:
geen automatische (complexe) `\discretionary`, geen woordafbreking bij samengestelde symbolen, of algemener woorden met een opdracht erin.
Zijn toevoeging —`\charsublist` in MLTEX, die TEX *multi-lingual* maakt— breekt ook woorden met expliciet geaccentueerde tekens af. MLTEX wordt met PCTEX geleverd; GUTenberg distribueert een apparatuur onafhankelijke versie.

Grimault e.a: Beginnerservaringen met LATEX

Uitermate charmant was de bijdrage van deze dames die geen doekje wonden om enige LATEX ongemakken.
Geconstateerde negatieve ervaringen waren:

- Onbekendheid met wat waar te verkrijgen is.
- Het ontbreken van een LATEX introductie in het Frans.
- PCTEX gaf problemen bij het gebruik van andere fonts en daarom is TEXtures gebruikt.
- Eisen opdrachtgevers kwamen niet overeen met LATEX stylen.

Wensen:

- legenda bij tabellen centreren op tabelbreedte,
- automatische breedtebepaling van tabellen kleiner dan `\textwidth`,
- hbt opties zijn *on*gehoorzaam,
- geen handmatige correctie van weduwen en wezen.

Zij bedienen zich van: voorgedefiniëerde toetsen in de editor, preprocessor voor accenten en speciale tekens.

Laugier: Waarom TEX? Waarom niet eigenlijk?

Ook hier blijkt dat motiverende, c.q. wervende, verhaaltjes als nuttig worden ervaren. Hij benadrukte de vele gebruiksmogelijkheden van TEX: wiskunde, chemie etc., met daarnaast Grieks, Russisch, etc., tabellen, bibliografieën e.d. In hun drukkerij hebben zij TEX-Metafont-Postscript geïntegreerd (Ostromoukhov) en gebruiken zij in een net MacintoshII en IBM PC gekoppeld aan een laserprinter (300dots/inch) en fotozetter (1800dots/inch).

Borceux: Het maken van diagrammen (via LATEX)

Een interessant verhaal over 'diagram' macros voor het maken van commutator, homologie, categorie, algebraische topologie etc. diagrammen. (Een aankondiging van een gebruiker over het bestaan van deze macros is gedaan in TEXHaX van jan 90.) Andere diagram programmatuur is: `catmac` van Barr TEXHaX89, en de macros van Taylor (Imperial College). LamsTEX werd als zodanig niet genoemd. Vanwege schalingsinvariantie is gekozen voor de picture omgeving van LATEX. Bij diagrammen zijn de moeilijkheden: schuine lijnen en de lengte van een pijl bij knopen van verschillende grootte. In deze programmtuur zijn zowel de pijlen als de knopen elementen van een conceptueel array. Er is een Engelstalige gebruikersgids. De macros schijnen al op onze fileserver te staan.

Siebenmann: LAMSTEX

Een vrij uitvoerige bespreking van dit pakket dat de functionaliteit van zowel LATEX als AMSTEX biedt: algemeen formaat, commutator diagrammen, en tabellen.

Alhoewel het een uitgebreid verhaal is, bevat het zo goed als geen concrete voorbeelden. (Terloops werd opgemerkt dat Desarmién en Ostromoukhov de picture omgeving in plain TEX hebben geïmplementeerd.) Voor de tabellen wordt geadviseerd deze apart te maken en deze electronisch in te plakken via dvipaste[5], vanwege lage verwerkingssnelheid en groot geheugenbeslag! Bij commutator diagrammen moet men de knopen annex de bijbehorende pijlen herdefinieren. De knopen zijn elementen van een matrix. De PC versie kost ≈$100,-.[6]

Naudin e.a.: Zetten van ADA programmas

Een goede samenvatting is gegeven in de abstract

> 'In this article, we introduce a tool for typesetting programs written in a programming language with keywords. We propose a style derived from the one used by the WEB system to typeset PASCAL programs. The strength of the set of macros that really do the job lies in the use of the internal mechanisms of TEX in order to recognize the keywords, and thus no complex automation need to be considered. This way, the process is of reasonable efficiency, in contrast with the horrible slowness of a classical method written with TEX.'

Voor de lay-out van een programma is een preprocessor nodig. Gegeven een mooie 'presentatie' lay-out, met gereserveerde woorden in hoofdletters, dan kan m.b.v. de macros het fraai gezet worden: vetgedrukte gereserveerde woorden en de rest via italics. Alhoewel geïllustreerd aan de hand van ADA, is het niet beperkt tot ADA. Let wel de kopij betreft documenten met her en der programmas ter illustratie. Dit is dus wat anders, eenvoudiger doelstelling, dan zetten van een groot programma doorspekt met commentaar als kopij; hiervoor is WEB.

Het verhaal behandelt het algemene aspect van: woord voor woord inlezen van tekst, en het herkennen van een ingelezen woord als een woord uit een verzameling, in dit geval van gereserveerde woorden. De macros beslaan 40 regels met 63 definities van de ADA gereserveerde woorden.
En passant wordt een andere toepassing gegeven n.l. het zetten van tekstpuzzles i.e. in een tekst worden woorden vervangen door spaties en dan moet de gemodificeerde tekst, zowel als het negatief, gezet worden. (N.b. Dit kan nuttig zijn bij het vervaardigen van transparanten waarbij men meerdere lagen over elkaar heen projecteert, b.v. bij gebruik van kleuren.)

De auteurs geven zelf aan waar de macros nog geperfectioneerd kunnen woorden: de afdruk voorzien van regelnummers, en het automatiseren van het bepalen van een goede paginagrens.

Een nuttig, mooi opgebouwd en leerzaam verhaal. Als open punt zou ik willen noemen dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen commentaar (ook via italics) en de echte programmatekst. Verder is niet duidelijk gemaakt wat algemeen als mooie typografie van programmas wordt gehanteerd, anders dan wat Knuth via WEB doet.

Guillopé: Streepjescode

Op zich een interessant probleem: het zetten van streepjescode via TEX. De motivatie was automatisering van de registratie van bibliotheekboeken. Elk boek (de collectie bevat ≈20.000 boeken) moest voorzien worden van stickers met gedrukte streepjescode. Het verhaal is onduidelijk en oppervlakkig. De representatie van de invoer lijkt mij niet gelukkig.

Cérin e.a.: Kleurendruk via 'LATEX'

Na de constatering dat kleur een parameter is naast contrast en helderheid, die de overdracht van informatie kan ondersteunen, rapporteren de auteurs over hun experimenten met LATEX, Postscript en het gebruik van kleuren laserprinters. Het verhaal draait om: LATEX aanpassing c.q. uitbreiding met nieuwe macros, voor gekleurde omlijning (tekst, tabel), tekens in kleur, en kleurverschuiving; de koppeling van Postscript (DVIPS, Rokicki); afdruk via QMS Colorscript Model 10. Het is nog niet erg duidelijk allemaal.

Taupin: MusicTEX

Het verhaal werd indrukwekkend gebracht. De problemen bij het zetten van muziek zijn: speciale symbolen (sleutels, noten, stokken, . . .), meerdere partijen (het is dus 2-dimensionaal, en in 'real-time'), toegevoegde notaties (bogen, aanzwellen, afnemen, . . .), en natuurlijk ook hier weer de afbrekingen (regel en pagina). MuTEX (Steinbach & Schofer; Jalbert) heeft teveel beperkingen, o.a. één partij en de lineaire benadering. Beperkingen zijn nog: handmatige invoering regel- en paginaovergangen, geen aanzwelling/afname. Alhoewel intrigerend is het mij niet duidelijk hoe ik een envoudige fluitpartij hiermee kan zetten.

Mijn verhalen: 'Bridge' en 'TEX en SGML'

Het TEX-SGML-verhaal is als bijlage bij een NTG-verslag verschenen (zie bewerkte en voorlopge laatste versie als bijlage AA bij dit verslag).
Het bridgeverhaal bevat ook algemene aspecten, m.n. het aan de kaak stellen van de verkeerde attitude om

[5] Een TEX postprocessor, zie HITEX, TUGboat, juli 89.
[6] Niet te verwarren met: AMS–LATEX van AMS, waarover later meer.

programmeernotaties uit karweibesturingstalen, PASCAL, ADA etc., als zodanig in (La)TEX te implementeren. Functioneel zijn bijv. keyword en optionele parameters reeds aanwezig! Daarnaast is de aanpak relevant: kijk eerst wat gebruikelijk is bij de onderhavige (bridge)typografie en probeer vervolgens TEX daarvoor uit te breiden met macros, zo eenvoudig, robuust en gebruikersvriendelijk mogelijk. En —last but not least— weet van ophouden, geef aan wat bewust achterwege is gelaten.

Conclusie

Al met al een gezellige, leerzame en nuttige bijeenkomst, waarbij ik mijn Frans weer eens wat heb kunnen ophalen.
Enige Franse woorden:

ecran	scherm
commodité d'emploi	gebruikersgemak
fichier	file
guillemets: << en >>	aanhalingstekens
logiciel	programmatuur
lexème	token
messagerie	list server
maison d'édition	uitgever
ordinateur	computer
Publication Assisté par Ordinateur	DTP
pilote	driver
police	font
réseau	netwerk

De conferentie op zich was prima verzorgd, evenals 'het uitstapje' naar Carcassonne. De documentie er omtoe echter bevatte diverse onvolkomenheden: verkeerde spelling van namen, onjuiste dan wel onvolledige adresgegevens, cahiers met typografische 'blooper's: her en der teveel witruimte, legenda labelwoorden in het Engels terwijl artikel in het Frans zijn (het 'chapter'-probleem).